

Limba și literatura română

Caietul elevului

Clasa a VIII-a

Florentina Sâmișăian
Sofia Dobra
Monica Halaszi
Anca Davidoiu-Roman
Horia Corcheș

Unitatea I. Ce înseamnă prietenia?**Lectură**

Textul epic	8
Structuri textuale combinate. Textul discontinuu	16

Limbă română

Categoriile semantice (actualizare)	18
Derivarea. Compunerea (actualizare)	21
Conversiunea. Familia de cuvinte	24
Împrumuturile	28
Registrele limbii.	30
Fonetica	32

Redactare

Etapile scrierii. Integrarea feedbackului	34
Importanța elementelor de grafică în prezentarea unui text scris	36

Evaluare	38
---------------------------	----

Unitatea II. Cum sunt ceilalți?**Lectură**

Textul dramatic	42
Textul nonliterar. Cronica de spectacol	50

Limbă română

Construcții active. Construcții pasive cu verbul <i>a fi</i>	54
Predicatul (actualizare)	56
Construcții cu pronume reflexive.	58
Construcții impersonale	60
Subiectul (actualizare).	62
Construcții incidente	64
Organizarea coerentă a textului: succesiunea ideilor, folosirea corectă a timpurilor verbale și a anaforelor	66

Redactare

Cronica de film. Redactarea de mână și computerizată. Etica redactării: originalitatea . .	68
--	----

Evaluare	70
---------------------------	----

Unitatea III. Unde găsim frumusețea?

Lectură

Textul liric. Frumusețea naturii și a artei	74
Compararea textelor sub aspectul conținutului și al structurii	82

Limbă română

Fraza. Coordonarea	88
Fraza. Subordonarea. Elipsa	91
Atributul. Apoziția	94
Atributiva	96

Redactare

Tipare textuale de structurare a ideilor: comparație, analogie	98
--	----

Evaluare	102
---------------------------	-----

Unitatea IV. Ce este adevărul?

Lectură

Textul epic.	106
Textul nonliterar. Textul multimodal. Reclama	114

Limbă română

Complementul direct.	118
Completiva directă	120
Complementul indirect	122
Completiva indirectă	124
Complementul prepozițional	126
Completiva prepozițională	128

Redactare

Tipare textuale de structurare a ideilor: pro-contra	130
--	-----

Evaluare	132
---------------------------	-----

Unitatea V. Încotro se îndreaptă lumea?

Lectură

Textul epic de mare întindere	136
Textul nonliterar (textul de opinie)	143

Limbă română

Circumstanțialul de loc	146
Circumstanțiala de loc	148
Circumstanțialul de timp	150
Circumstanțiala de timp	152
Circumstanțialul de mod	154
Circumstanțiala de mod	156
Circumstanțialul de cauză	158
Circumstanțiala de cauză	160
Circumstanțialul de scop	162
Circumstanțiala de scop	164
Construcții concesive	166
Construcții condiționale	168

Redactare

Modalități de exprimare a preferințelor și a opiniilor	170
--	-----

Evaluare	174
---------------------------	-----

U1

Ce înseamnă prietenia?

Competențe generale și specifice

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri
 - 2.1. Evaluarea informațiilor și a intențiilor de comunicare din texte literare, nonliterare, continue, discontinue și multimodale
 - 2.2. Compararea a cel puțin două texte sub aspectul temei, al ideilor și al structurii
 - 2.4. Aplicarea constantă a unor strategii de corectare a comportamentelor și a atitudinilor de lectură
3. Redactarea textului scris de diverse tipuri
 - 3.2. Redactarea, individual și/sau în echipă, a unor texte pentru a fi prezentate în fața unui public sau/și pentru a fi publicate
 - 3.4. Exersarea constantă în activitățile de redactare a strategiilor de corectare a comportamentelor și a atitudinilor ineficiente sau inadecvate
4. Utilizarea corectă, adecvată și eficientă a limbii în procesul comunicării orale și scrise
 - 4.2. Aplicarea achizițiilor lingvistice pentru înțelegerea și producerea unor texte diverse
 - 4.3. Analizarea elementelor de dinamică a limbii, prin utilizarea achizițiilor de sintaxă, morfologie, fonetică, lexic și semantică prin raportare la limbile moderne
 - 4.4. Valorificarea relației dintre normă, abatere și uz în adecvarea strategiilor individuale de comunicare

Textul epic

- 1 Citește fragmentele extrase din romanul *Lumea Sofiei* de Jostein Gaarder, scris în 1991 și apărut în traducere în limba română în 2006, la Editura Univers.

Scriitorul norvegian Jostein Gaarder a scris romanul *Lumea Sofiei* cu gândul că poate face cunoscute ideile care au preocupat filosofi europeni pe înțelesul unei fete de 14 ani, Sofie. Romanul poate fi citit ca un thriller în care căutarea înțelepciunii devine o aventură palpitantă, răsplătită, după fiecare pas înainte, cu câte o nouă poveste despre aventura filosofiei înseși.

Lumea Sofiei

de Jostein Gaarder

(fragmente)

Sofie Amundsen se întorcea acasă de la școală. Prima bucată de drum o făcuse împreună cu Jorunn. Discutaseră despre roboți. Jorunn considera creierul omenesc ca fiind un computer mai complicat. Sofie nu era atât de sigură dacă să fie sau nu de acord. Omul trebuie să fie ceva mai mult decât o mașină, nu? [...]

Sofie își aruncă ghiozdanul într-un colț și-i puse lui Sherekan în față o farfurioară cu hrană de pisică. Apoi se lăsă să cadă, ținând în mâini plicul acesta misterios, pe un taburet de bucătărie.

Cine ești tu?

Dacă ar fi știut! Era, bineînțeles, Sofie Amundsen, avea 14 ani, dar cine era fata asta? Ea nu descopere încă acest lucru cu adevărat. [...] Sofie se opri în fața oglinzii și se privi în ochi. [...] Nu fusese niciodată cu adevărat mulțumită de propriul aspect. Auzea adesea spunându-se că avea ochi migdalați, frumoși, dar asta o spuneau ceilalți numai pentru că nasul îi era cam prea mic și gura cam prea mare. Urechile îi erau, pe lângă asta, așezate mult prea aproape de ochi. Cel mai rău era părul ei lins, care nu se lăsa deloc așezat cum trebuie. [...]

Nu era oare puțin cam nostim că nici nu știa cine era ea cu adevărat? Și nu era oare o înfruntare din partea ei să se supere că nu putea decide propria înfățișare? Prietenele și le-ar fi putut alege, dar pe ea însăși nu ea se alesese. Nici nu hotărâse ea însăși măcar să fie o ființă omenească. [...]

Sofie alergă spre poarta grădinii și ridică clapa cutiei de scrisori. Tresări când descoperi acolo un plic cu totul identic cu cel pe care-l avea în mână.

Și pe plicul acesta era scris numele ei. Îl deschise și scoase un bilețel alb care arăta la fel cu celălalt.

De unde vine lumea? scria acolo.

N-am nicio idee, se gândi Sofie. Așa ceva nu știe nimeni! Și totuși – Sofie găsea că această întrebare

era îndreptățită. Pentru prima dată în viața ei se gândea că era aproape cu neputință să trăiești într-o lume fără *a te întreba* cel puțin de unde pornea această lume. [...]

Cine o smulsese pe Sofie din viața ei de toate zilele și o confruntase deodată cu marile ghicitori ale Universului? [...]

Sofie pornise de la gândul că cel care scrisese acele scrisori anonime avea să-i mai dea de știre singur. Hotărî ca pentru moment să nu pomească nimănui despre aceste scrisori.

La școală îi venea greu să se concentreze la ce spunea profesorul. Sofie constată deodată că el vorbea doar despre niște lucruri fără importanță. De ce nu le spunea mai bine ce anume este o ființă omenească – sau ce este lumea și cum s-a putut naște ea? [...]

Când sună după ultima oră de curs, ea o luă atât de repede la fugă din curtea școlii, încât Jorunn trebui să dea zor din toate puterile să o ajungă.

După o vreme, Jorunn o întreabă:

— Facem o partidă de cărți în seara asta?

Sofie ridică din umeri.

— Am impresia că nu mă mai interesează așa de tare să joc cărți.

Jorunn se uită la ea ca picată din nori.

— Nu? Atunci mai bine să ne jucăm badminton?

Sofie era cu ochii în pavaș și apoi se întoarse spre prietena ei.

— Am impresia că nici badmintonul nu mă interesează atât de mult.

— Asta-i bună!

Sofie simțea în glasul Jorunnei o undă de amărăciune.

— Dar poate c-o să-mi spui și mie ce a devenit așa dintr-odată atât de important pentru tine?

Sofie clătină din cap.

— Asta... e secret.

— Phui! Atunci, sigur te-ai îndrăgostit.

Amândouă meraseră mai departe multă vreme împreună fără să mai spună nimic. [...] Sofie nu se simțea în apele ei, dându-și seama că o jignise fără rost pe Jorunn. Dar ce i-ar fi putut răspunde? Că era dintr-odată atât de preocupată de întrebarea

cine era ea și de unde se născuse lumea, încât nu mai avea timp să se joace badminton? Prietena ei ar fi înțeles asta? [...]

Simțea că-i bate inima mai repede când deschise cutia de scrisori. [...] Sperase atât de mult să mai vină o nouă scrisoare de la acel necunoscut.

Când închise poarta în spatele ei, descoperi pe unul dintre acele plicuri mari propriul nume. Pe partea cealaltă, acolo unde era lipit plicul, scria: *Curs de filosofie. De umblat cu el cu cea mai mare grijă.*

Sofie alergă într-un suflet pe aleea de pietriș și-și lăsă ghiozdanul pe treptele de la ușa bucătăriei. Alergă în grădina din spatele casei și-și căută ascunzișul din peșteră. Plicul acesta mare trebuia deschis acolo.

În plic erau trei coli mari scrise la mașină și prinse laolaltă cu o agrafă de birou. Sofie începu să citească.

„Ce este filosofie?”

Dragă Sofie! Mulți oameni au tot felul de hobby-uri. Unii colecționează monede vechi sau timbre, alții se ocupă de bricolaje și meșteșugărie, alții își consacră tot timpul liber vreunui sport.

Multora le place să citească. Dar lecturile noastre sunt foarte diferite. Unii citesc numai ziare sau comicsuri, altora le plac romanele, alții preferă cărți pe variate teme, cum ar fi astronomia, viața animalelor sau invențiile tehnice.

Dacă pe mine mă interesează caii sau pietrele prețioase, nu pot pretinde ca toți ceilalți oameni să-mi împărtășească aceste interese. Dacă stau fascinat în fața televizorului la toate transmisiunile sportive, trebuie să accept totuși că alții găsesc sportul plictisitor.

Există totuși ceva care ar trebui să intereseze pe toată lumea? Există ceva care să-i privească pe toți oamenii – indiferent cine ar fi ei sau unde ar locui ei în lumea asta mare? Da, dragă Sofie, există întrebări care ar trebui să-i preocupe pe toți oamenii. Și despre asemenea întrebări este vorba în cursul acesta.

Care este lucrul cel mai important în viață? Când punem această întrebare cuiva dintr-o țară unde bântuie foamea, răspunsul este: mâncarea. Dacă punem aceeași întrebare unuia care suferă de frig, atunci răspunsul este: căldura. Și dacă-l întrebăm pe un om care se simte însingurat și părăsit, atunci e sigur că răspunsul va fi: comunicarea cu alți oameni.

Dar dacă toate aceste necesități sunt satisfăcute, mai există atunci ceva de care să aibă nevoie toți oamenii? Filosofii spun că da. Ei spun că omul nu trăiește numai cu pâine. Firește că toți oamenii trebuie să mănânce. Și toți au nevoie și de dragoste, și de îngrijiri. Dar mai există ceva de care au

Grădina filosofiei, Budapesta, Ungaria

nevoie toți oamenii. Simțim nevoia de a descoperi cine suntem și de ce trăim.

Să te interesezi așa, doar ca să afli răspunsul la întrebarea pentru ce trăim, nu este deci un interes la fel de „întâmplător” cum ar fi cel care-l preocupă pe colecționarul de timbre. Cel pe care îl preocupă asemenea întrebări se interesează de un subiect pe care oamenii l-au discutat de aproape tot atât de multă vreme de când trăiesc pe planeta aceasta. Cum au luat naștere Cosmosul, globul pământesc și viața aici pe pământ reprezintă o întrebare mai importantă decât cine a câștigat cele mai multe medalii de aur la ultimele Jocuri Olimpice.

Cel mai bun mod de a aborda filosofia este să pui întrebări filosofice:

Cum a fost creată lumea? Se află în spatele a ceea ce se întâmplă o voință sau un sens? Există viață după moarte? Cum am putea obține în primul rând un răspuns la asemenea întrebări? Și înainte de toate: Cum ar trebui să trăim?

Asemenea întrebări oamenii și le-au pus din toate timpurile. Nu cunoaștem nicio cultură care să nu se fi întrebat cine sunt oamenii și de unde se naște lumea.

În fond, nici nu putem pune chiar atât de multe întrebări filosofice. Le-am și citat pe unele dintre cele mai importante. Însă istoria ne arată multe *răspunsuri* diferite la fiecare dintre întrebările izolate pe care le-am ridicat.

Este deci mai ușor să pui întrebări filosofice decât să le răspunzi.

Și astăzi fiecare om în parte trebuie să găsească răspunsurile *lui* la aceste întrebări. Nu putem verifica într-o enciclopedie dacă există Dumnezeu sau viață după moarte. Enciclopedia nu ne spune nici cum trebuie să trăim. Dar să citim ceea ce au

gândit alți oameni, asta poate să ne fie totuși de un ajutor, dacă trebuie să ne facem propria imagine despre viață și despre lume. [...] “

Sofie simțea că o cuprinde sfârșeala. Mai era oare acolo? Nu mai știa nici măcar dacă atâta

vreme cât citise toate astea fusese în stare să-și tragă suflul.

Cine adusesese scrisoarea? Cine? Cine?

Traducere din limba engleză
de Mircea Ivănescu

2 Completează răspunsurile tale la întrebările de mai jos.

Ce gânduri ți-au trecut prin minte citind fragmentele date?	Ce emoții ai trăit pe parcursul lecturii?
Ce idee te-a surprins?	Ce întrebare i-ai pune autorului?

3 Alege, din norul de cuvinte de mai jos, pe acelea pe care le consideri cuvinte-cheie pentru fragmentele reproduse.

4 Rezumă textul în spațiul de mai jos, folosindu-te de cuvintele-cheie selectate la exercițiul anterior.

- 5** Alege fragmentul care ți se pare cel mai important pentru identificarea temei romanului *Lumea Sofiei*. Justifică-ți răspunsul.

- 6** La ce persoană sunt relatate întâmplările în acest text?

.....

- 7** Alege varianta de răspuns care ți se pare adevărată.

Naratorul:

- a** știe totul despre întâmplările și personajele narațiunii;
- b** știe mai puțin decât personajul principal despre întâmplări și personaje;
- c** știe la fel de multe despre întâmplări și personaje ca personajul principal.

- 8** Ce ai aflat din text despre Sofie? Notează-ți răspunsul în cadran.

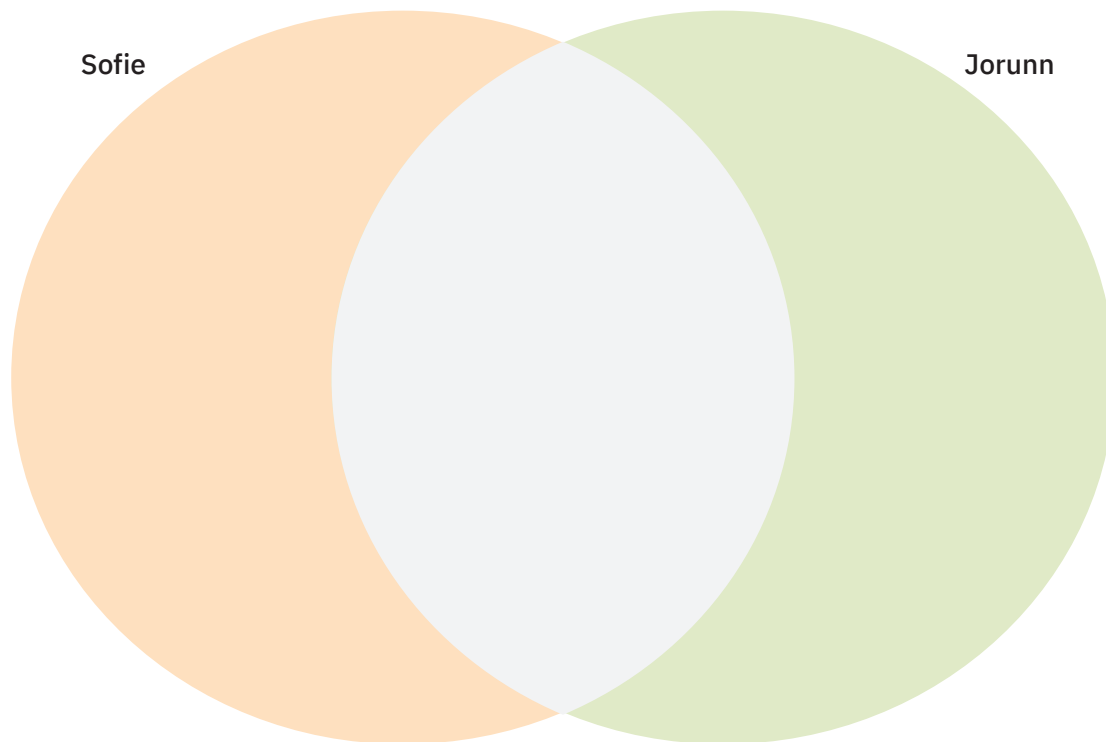
- 9** Ce trăsături ale fetei poți deduce din următoarele secvențe? Notează răspunsul în dreptul citatelor extrase din text.

Secvențe din text	Trăsături ale personajului
„îi puse lui Sherekan în față o farfurioară cu hrană de pisică“	
„ea nu descoperise încă acest lucru“	
„Pentru prima dată în viața ei se gândea că era aproape cu neputință să trăiești într-o lume fără <i>a te întreba</i> cel puțin de unde pornea această lume.“	
„Am impresia că nu mă mai interesează așa de tare să joc cărți.“	

„Sperase atât de mult să mai vină o nouă scrisoare de la acel necunoscut.“

„Sofie simțea că o cuprinde sfârșeala. Mai era oare acolo? Nu mai știa nici măcar dacă atâta vreme cât citise toate astea fusese în stare să-și tragă suflul.“

- 10** Între Sofie și prietena ei, Jorunn, pare a interveni o răceală. Care sunt părerile și interesele diferite ale celor două fete? Ce le leagă totuși, ce au în comun? Notează-ți răspunsurile în diagrama Venn.

- 11** Sofie și Jorunn au păreri diferite despre creierul omenesc. Ești mai degrabă de acord cu Jorunn, care crede că este „un computer mai complicat“ sau crezi, la fel ca Sofie, că „omul trebuie să fie ceva mai mult decât o mașină“? Justifică-ți răspunsul.

.....

.....

.....

- 12** Care dintre cele două personaje îți este mai apropiat? În ce măsură te identifiți cu acesta? Motivează-ți răspunsul.

.....

.....

.....

- 13** Precizează un sinonim pentru adjectivul *nostim* în contextul „Nu era oare puțin cam *nostim* că nici nu știa cine era ea cu adevărat“?

.....

- 14** Cum explici faptul că Sofie crede că încă nu a descoperit cine este? Ce ar putea să afle despre ea pentru a se cunoaște „cu adevărat“?

.....

.....

.....

- 15** Tu crezi că ai ajuns să te cunoști „cu adevărat“? Scrie câteva lucruri esențiale despre tine în palma desenată alături.

- 16** De ce crezi că Sofie nu îi dezvăluie prietenei sale Jorunn preocupările din ultima vreme?

.....

.....

.....

.....

.....

- 17** Cum interpretezi faptul că Jorunn crede că Sofie este îndrăgostită și că de aceea se comportă ciudat?

.....

.....

.....

- 18** Ai simțit și tu în anumite momente că nu-i poți dezvălui prietenei/prietenului tău cel mai bun ce te preocupă? Din ce cauză crezi că s-a întâmplat asta?

.....

.....

- 19** Lucrurile despre care află la școală i se par adolescentei „fără importanță“, în comparație cu preocupările ei. Notează întrebările la care Sofie vrea să afle un răspuns și despre care nu se discută la școală.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

20 Peștera este un simbol cu mai multe semnificații. Bifează, dintre variantele de mai jos, explicația potrivită faptului că Sofie alege peștera pentru a citi scrisoarea pe care a primit-o.

- ☐ În tradițiile inițiatice grecești, peștera reprezintă lumea.
- ☐ În unele interpretări, peștera reprezintă inconștientul și primejdiile lui.
- ☐ Peștera mai este considerată un uriaș receptacul de energie și este asociat practicilor vrăjitorești.
- ☐ În tradițiile extrem-orientale, peștera este simbolul nașterii și al inițierii, o întruchipare a cosmosului.
- ☐ Peștera este locul inițierii, care reprezintă o nouă naștere.

21 Lucrați în grupe de 3 – 4 elevi și notați pe un poster trei idei pe care le-ați reținut din scrisoarea ce reprezintă primul curs de filosofie pentru Sofie.

22 Cum ți s-a părut acest curs? Poți alege dintre variantele de mai jos sau poți propune un alt răspuns.

interesant	dificil	plicticos
amuzant	profund	accesibil

23 Formulează o definiție simplă a filosofiei, având în vedere explicațiile din scrisoare privind modul în care trebuie abordată această știință.

.....

.....

24 Notează trei dintre întrebările pe care și le pun filosofi de când lumea.

.....

.....

.....

25 Ți-ai pus și tu vreuna dintre aceste întrebări? Dacă răspunsul este afirmativ, notează-o mai jos. Dacă răspunsul este negativ, notează întrebarea care ți-a stârnit interesul, dintre cele menționate în scrisoarea primită de Sofie.

.....

.....

26 Discutați în perechi despre deosebirea dintre întrebările filosofice și cele considerate mai puțin importante.

27 Ești de acord cu ideea că toți oamenii simt nevoia „de a descoperi cine suntem noi și de ce trăim”? Justifică-ți răspunsul.

.....

.....

.....

28 De ce crezi că este important ca „fiecare om în parte [...] să-și găsească răspunsurile *lui*” și cum poate ajunge fiecare individ să găsească aceste răspunsuri?

29 „Ce este prietenia?” poate fi considerată o întrebare filosofică? Justifică-ți răspunsul.

30 Sofie afirmă că își poate alege prietenii, dar nu și pe ea însăși. Notează un criteriu în funcție de care îți alegi prietenii.

31 Consideri că autorul anonim al scrisorilor este, într-un fel, prietenul Sofiei? Ce rol are acesta în formarea adolescenței?

32 Ți-ai dori să ai și tu un astfel de prieten sau te mulțumești cu prietenii de vârsta ta? Justifică-ți răspunsul.

33 Numele fetei este de origine greacă și are la origine substantivul *sophia*, care se traduce prin „înțelepciune”. Crezi că personajului i se potrivește acest nume? Explică.

34 Identifică diferitele structuri textuale din text și subliniază câte una din fiecare, conform codului de culori de mai jos.

structură
narativă

structură
descriptivă

structură
dialogată

structură
explicativă

structură
argumentativă

Structuri textuale combinate. Textul discontinuu

- 1 Într-un studiu intitulat *Situația adolescenților din România*, realizat în 2013 de CURS (Centrul de Sociologie Urbană și Regională), Institutul de Științe ale Educației și UNICEF (Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite), este prezentată o statistică, sub forma unui tabel, privind instanțele de capital social la care apelează adolescenții între 10 și 17 ani atunci când au diferite probleme. Acestea din urmă sunt notate în tabel în prima coloană. Instanțele de capital social sunt părinții sau bunicii, profesorii, prietenii sau colegii, asistenții sociali, vecinii, serviciile publice precum numărul de urgență sau Telefonul Copilului. Aceste instanțe sunt notate în primul rând al tabelului. Citește *Tabelul 5. Proporția adolescenților care apelează la instanțele de capital social* și apoi răspunde la întrebări.

Tabel 5. Proporția adolescenților care apelează la instanțele de capital social

	Părinți/ bunici	Profesori	Prieteni/ colegi	Asistent social	Vecin	Urgență	Telefonul Copilului	Altceeva	NS/ NR
1. probleme de învățare	60%	26%	9%	0%	0%	0%	0%	1%	4%
2. probleme cu colegii	42%	30%	23%	0%	0%	0%	0%	1%	4%
3. probleme cu părinții	36%	6%	32%	2%	1%	0%	1%	7%	15%
4. probleme legate de dragoste	39%	0%	40%	0%	1%	0%	0%	3%	17%
5. probleme de sănătate	88%	0%	3%	1%	0%	2%	0%	3%	3%
6. altceva?	8%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	90%

<https://www.unicef.ro/wp-content/uploads/Studiu-privind-situatia-adolescentilor-din-Romania.pdf>

- 2 Bifează A (adevărat) în dreptul enunțurilor adevărate și F (fals) în dreptul celor false, având în vedere informațiile din tabel.

	A	F
a Când au probleme de învățare, adolescenții apelează cel mai adesea pentru sprijin la părinți sau la profesori.	☐	☐
b În cazul unor probleme cu colegii, adolescenții apelează cel mai frecvent la ajutorul prietenilor sau al altor colegi.	☐	☐
c Dacă relația cu părinții este deteriorată, adolescenții preferă să apeleze la părinți sau la bunici pentru sprijin.	☐	☐
d Atunci când au probleme sentimentale, adolescenții le discută cel mai adesea cu vecinii.	☐	☐
e Când au probleme de sănătate, adolescenții apelează în cea mai mare măsură la părinți sau la bunici.	☐	☐
f Telefonul Copilului este folosit de adolescenți în mică măsură, doar când au probleme cu părinții.	☐	☐
g 90% din totalul adolescenților cărora li s-a aplicat chestionarul nu au răspuns sau nu au știut să indice alte probleme pe care le au.	☐	☐

- 3 Care dintre cele opt instanțe sociale menționate în tabel este cel mai frecvent solicitată pentru sprijin de către adolescenți? Dar cel mai puțin solicitată?

.....

.....

- 4 Care este situația în care adolescenții preferă să apeleze în cea mai mare măsură la prieteni sau la colegi?

.....

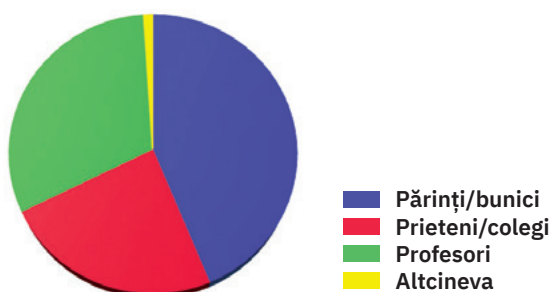
.....

.....

- 5 Te regăsești în rezultatele prezentate în tabel? Pentru a verifica, bifează pentru fiecare problemă menționată în prima coloană a tabelului o singură instanță de capital social la care apelezi.

	Părinți/ bunici	Profesori	Prieteni/ colegi	Asistent social	Vecin	Urgență	Telefonul copilului	Altceeva
1. probleme de învățare								
2. probleme cu colegii								
3. probleme cu părinții								
4. probleme sentimentale								
5. probleme de sănătate								

- 6 Colorează cu albastru răspunsurile care se potrivesc cu procentele din tabel și cu roșu pe cele care nu se potrivesc cu procentele din tabel.
- 7 În graficul de mai jos, sunt prezentate, într-o manieră diferită, rezultatele chestionarului despre instanțele la care apelează adolescenții atunci când au probleme cu colegii. Care dintre cele două texte discontinue se citește mai ușor: tabelul sau graficul? Explică.

.....

.....

.....

.....